

Đêm Việt Nam

Đỗ Quý Toàn

ĐỖ QUÝ TOÀN

ĐÊM VIỆT NAM

Nhóm Sinh Viên Văn Hóa

1966.

Bìa và phụ bản : NGUYỄN-TRUNG

MUC-LUC

- . đêm giới nghiêm . gởi Từ tháng 10-63 ở trong tù . thư gởi Tuấn
- . lễ thanh minh thăm mộ anh rồi viết . những bài thơ rồi không tên
- . hành khúc 1 . hành khúc 2 . ý tưởng lúc về sáng . phục-sinh
- . ước vọng đêm . bài thơ ngắn . kịch ngắn . đêm 30 Tết (1965)
- . 1 đoạn ngắn . viết cho 1 người chết trên-đây Trường Sơn
- . vì sự có mặt em . lịch sử . ngòi ca lửa loài người . Việt nam mai.

đêm giới nghiêm

"oả đông lại từ chín giờ"
như sự chết đột ngột tới chiếm thể xác
tất cả đều ngừng thở
ngừng hơi thở và nhắm mắt

đông lại từ chín giờ
đêm tầm tối bắt đầu xuống thành phố
đêm tầm tối làm sao nhìn thấy nhau ?

nhưng chúng ta sống trên một trái đất vẫn chuyển
và mặt biển đời vật vẫn khôn nguôi
nên mãi mãi linh hồn ta khắc khoải

linh hồn chúng ta làm sao yên ngủ
mất mở trường trường trong đêm lặng yên
khi hai chúng ta vẫn chờ đợi tiếng bước giày
tiếng máy nổ của những chiếc xe đi tuần
tiếng đập cửa và tiếng quát tháo
khi tất cả những đôi mắt vô tội
mở im lìm trong tất cả những căn buồng
tất cả mọi con đường
oả tất cả thành phố
đều lo âu hoảng hốt

khi một hồi chuông lạ đã đóng lên
và dội lại thành tiếng vang thấm thẳm
tiếng vang thấm thẳm ám ảnh linh hồn ta
mãi mãi những đêm trường thao thức

đến bao giờ đến bao giờ tổ quốc này
mới được ngủ yên một giấc ngọt ngào
dưới một bầu trời sao sẽ dịu dàng
và một tâm hồn bình yên thanh thản ?

chúng ta vẫn chờ đợi
những niềm hy vọng mới
như hoa nở trong đêm khuya
tỏa hương thơm đầy bóng tối

hãy gắng giữ chờ đợi
nuôi những niềm hy vọng giữa đêm khuya
đêm hải hùng như những cuộn thép gai
đêm trùng điệp bữa vầy mọi lối

trong đêm tối hãy làm những công đồ bơ vơ
chúng ta tự thắp tiếp ngọn lửa thiêng trên trán mình
và đem tin lành gieo đi khắp chốn

tôi chẳng thể quên tôi tự nhủ thầm

tôi đứng trước mộ người và thầm khóc
ôi đêm vinh hiển vì chàng chết trong đêm
khi tiếng nói đã khổ đau như oọc hình
tôi làm sao tìm được một lời
để tặng chàng và nỗi vinh hiển đó

I

em ở nơi xa em có nhớ quê hương
nơi mẹ đêm đêm mẹ vẫn khóc
em ở nơi xa em không có biết

II

em ở nơi xa em không được thấy
những đêm đoàn xe đi trập về những người lính ngồi lặng yên
đoàn xe dừng ở ngoài ô những người lính nháy xuống
chạy đi mua bánh mì chạy đi uống nước mía
tiếng oài thét giục giã lại chạy lên xe
xe chuyển bánh đi bằng vào bóng tối mất hút

III

em ở xa em không được thấy
những chuyến xe đò chở khách
phía sau chở thêm chiếc áo quan
chiếc áo quan phủ quốc kỳ với bát gạo thơm hương những ngọn nến đã tắt
người đàn bà áo tang trắng ôm con ngồi lặng yên
chiếc xe đò lảo lu đi giữa vùng ruộng đồng

IV

em ở xa đêm đêm em không nghe
tiếng nổ ầm ầm của đại bác
em không lắng nghe và đợi chờ
và tưởng tượng đạn rơi xuống một nơi nào
ai sẽ chết xác còn nguyên hay tan nát
ở giữa ruộng hay giữa rừng hay trong thôn ấp
và tự hỏi tại sao phải tại sao
đạn nổ vô tình như hành tinh vẫn đều quay
giết những kẻ vô tình ra đời vô tình sống trên trời đất

V

em ở nơi xa em muốn nhận thư từ
em muốn nghe tin tức quê nhà
làm sao kể hết được cho em nghe
như nửa tháng trời mưa nước trên trường sơn đổ xuống
nước dâng cao ngập mấy ngọn nóc nhà
nước bênh bồng cuộn cuộn phẳng trời
năm ngàn đồng bào ta chôn vùi dưới sóng
làm sao kể hết được cho em nghe
những tờ báo hàng ngày đăng tin oái trợn đánh
ở Bời Lời, An Lão, Bình Giả, Kiến Hòa
100 hoặc 200 hoặc 300 người chết
chết chết chết chết phải rồi chết
nằm im không thở máu không chảy mắt không chớp
không biết đau không biết nơi không biết yêu không biết nhớ
rồi xác thối rữa nát
"bóng ngã chiến trường làm phân bốn oanh đồng"
bao giờ lửa mới được mọc lên không biết
và ai sẽ gặt ai sẽ ăn
mà bao nhiêu xác người chưa đủ ?

VI

ôi quá xa em ở thiệt quá xa
gần nửa vòng trái đất
em sẽ đạp những chuyến métro mỗi ngày
giữa những người không cùng một màu mỡ
em sẽ thêm nghe một tiếng nói
thêm nghe một người gọi nhỏ tên "Việt-Nam"
chung quanh em những tiếng động của thành phố
những tờ báo buổi sáng hay buổi chiều
những hàng quán tiếng rao tiếng phát thanh tiếng hát
lạnh lẽo như tuyết rơi

VII

Đi làm thế nào kể hết cho em nghe
cho em hình dung trong tưởng tượng
khi giữa trưa em ăn xong ngồi uống cà phê
thì ở quê nhà đêm tối tăm bắt đầu xuống
đêm đã xuống đồng bào em ở thành phố hay ở thôn quê
sẽ nằm đâu sẽ ngủ ở đâu
trên giường trong phòng hay giữa rừng giữa bụi
nơi thành phố những người đi dạo phố mua đồ
đi coi chớp bóng đi nhậu la de tán róc
ở thôn quê thì không ai dám thắp đèn
chui vô căn nhà mỏng manh gió thốc lên rít xuống
không giường không chiếu chăn đêm lạnh lẽo ở miền Trung
nơi anh đã đi qua đêm lạnh lẽo vô cùng
anh đã biết
những người nằm lạnh co quắp ngủ không xong
những người khóc vẫn lần đi trong ruộng tối
nước ngang lưng bùn lút cẳng chân
lần từng bước trong đêm mất lối liên nghe ngóng
đến khi trời hừng sáng
đinh mặt trời sẽ soi xuống
những mặt ai còn sống
và những xác ai đã chết trong đêm qua

VIII

kể làm sao hết nữa Tuấn à
anh đang sống đây bình bình vẫn sống
vẫn ăn cơm làm việc dạo phố yêu đương
có những chiều đi trên hè đường Lê Lợi
nhìn những đàn ông đàn bà nhón nhó chơi muốn khóc
những khi đang ăn và dở miếng cơm muốn khóc

miếng cơm nhạt nhẽo lưỡi cứng chẳng nuốt trôi
những khi đứng trước lũ trẻ học trò muốn khóc
anh dạy chúng lịch sử văn chương nhưng lớn lên chúng sẽ làm gì
khi lớn lên chúng sẽ được hát ca dao
được no đủ bình yên tự do hạnh phúc
hay lớn lên sẽ hốt hoảng ngày đêm nghe bom nghe đạn
sẽ giết nhau sẽ chết giữa trời không ai chôn chôn
muốn khóc phải muốn khóc cả lúc yếu đuối
những chiếc môi hôn hôn vô vị
những tay ôm thõng xuống thẩn thờ
ôi cứ sống đã là phạm tội bất công
đã là thỏa hiệp với bất lương vô liêm sỉ
làm sao có thể sống kéo dài bao năm
với những bom rơi đạn lạc ở trong đầu
với những xác chết ở trong tim
với những tội lỗi đầy trong tai trong mắt
làm sao có thể sống và chịu đựng
một dân tộc hai mươi năm vào thập tự mà đi
mà mãi mãi vẫn chưa được đồng định
chưa được thấy lớp người khác phục sinh
giữa một bầu trời và một mặt đất mới
phải không Tuấn ?

IX

kể nữa đi cứ kể nữa phải không
những nơi anh đi qua chiến trường chưa dọn sạch
có những thân người anh không dám ngó
những vũng máu anh không dám bước qua
khi đồng bào anh đem triển lãm xác người
những xác máu me há mồm mở mắt
những xác quắp co chân tay bị trời
để không đi như heo từ chân núi về làng

những xác chết nằm phơi giữa những người xúm đứng xem
kẻ hiếu kỳ trợn mắt le lưỡi
kẻ xụi xùi lau nước mắt
kẻ khóc con khóc chồng đứng đợi phép đem chôn
những nơi anh đi qua những đồng bào mắt vàng vì mất ngủ
đêm đêm bị đi súng sau lưng đi xé đường đào hố
sáng mai bị đi súng sau lưng đi đắp đường lấp hố
buổi sáng bị đi súng sau lưng đi biểu tình đả đảo
buổi chiều bị đi súng sau lưng đi biểu tình hoan hô
trong khi ruộng vườn bỏ hoang
chài lưới bị đốt cháy lấy gỗ kiếm ăn
nơi anh đi qua ngôi trường học ở trên đồi
với tu viện với pho tượng Thích Ca trầm lặng
buổi chiều anh đứng đó nhìn phong cảnh bao la
ở bên kia sông là bọn họ
ở sau đầu núi kia họ chiếm mấy tháng nay
buổi sáng hôm sau khi anh trở lại ngọn đồi
ngôi trường đã đổ vỡ
tiếng khóc thảm thiết inh tai
xác người lớn xác trẻ con trên giường dưới đất
người bị thương cụt chân tay lủng bụng vỡ đầu
đêm qua họ đã về đánh đây
ôi làm sao anh được trông thấy cảnh đó
anh chỉ được thấy hôm trước buổi chiều bình yên
và buổi sáng hôm sau bị thảm
còn đêm đêm là màn chính của vở tuồng anh không thấy
đêm che dấu đêm lén lút đi qua
đêm đi qua và gieo tang tảo

.....

1-

một đám tang qua trên đường
một đám cháy ở ngoại ô
thanh minh tháng ba rồi
cỏ non sao chưa mọc
mùa mưa sao chưa tới
trong nghĩa trang nắng thiêu đốt
hàng vạn nấm mồ nằm xếp hàng
hàng vạn tấm bia
ghi tên họ ngày sinh quở quở
của những chàng con trai
chết ngoài hai mươi tuổi
ôi chết năm hai mươi
vai đang vươn sóng biển
mắt đang ngó mặt trời
kia những bức hình mỉm cười
những tấm hình đẹp trai
đã gắn vô bia đá
gắn vô đờ đời đời
còn tay mẹ đau nâng niu
còn môi em đau hôn hít
ôi hai mươi tuổi đời
mà chúng tôi đã chết

2-

một xác chết hở miệng
một xác chết cụt chân
một xác chết lòi ruột
một xác chết oải truồng
những xác chết mất đầu

những xác chết co quắp
những xác chết trên cây
miệng há oằn la thét
một nửa xác nằm dưới ruộng
một nửa xác trên sông
một nửa xác trôi bèo bồng
một nửa xác rửa nát
một nửa xác dưới hầm
chôn sâu mười thước đất
một nửa xác trên sà nhà
treo từng teng như con thịt
một nửa xác vẫn cười
một nửa xác đang khóc
một nửa xác thở dài
một nửa xác im thin thít
cuộc triển lãm các xác chết
long trọng đã khánh thành
đã cắt băng khai mạc
ngài chủ tọa đọc diễn văn
đang tuyên dương công trạng
mấy ông gần thêm sao
mấy bà mua thêm áo lót
mua áo lót tận Hồng Kông
tận Paris hay Nau uốc
phi hai mươi tuổi đời
sao chúng ta đã chết ?

3-

Ôi sao Giao đã chết
mặt méo mó xám đen
Ôi sao Hoàng đã chết
khi thư viết còn dở dang

ôi sao tường đã chết
chẳng kịp nhìn mặt con
và sao Thiên đã chết
vừa được gần huy chương
ôi sao trời vẫn nắng
trời nắng vẫn chang chang
đám tang ồn ãi qua
dừng trước cửa Lăng Ông
mười hai giờ tan sở
đường xe cộ kẹt đông
chiếc xe tang dừng đó
người qua không ai trông
không nhìn vườn hoa héo
không nhìn những nén hương
không nhìn trên mặt hòm
chiếc hình ngó dễ thương
không nhìn khăn xô do trắng
ngồi trên băng xe cam nhông .
trên dòng đường xe cộ
ngột ngạt hơi khói xăng
mẹ ơi sao chẳng khỏe
sao ôm mặt lặng im
con ơi sao chẳng khỏe
mắt ngơ ngác nhìn quanh
sao những hàng cây cao
đứng im mãi dưới trời
những hàng xe nối dài
vẫn nhận kèn inh tai
đời sống vẫn tới tấp
vẫn chạy đuổi huyệt hơi
mỗi đêm trong quán rượu
vẫn mở mấy ngàn chai

những hộp đêm sàn nhảy
vẫn chật nít chân người
ôô bà vẫn đi xoa mà chươc
ôô ông vẫn đi coi thốt y
những building vẫn mọc
gái điếm vẫn hành nghề
trẻ oon làm ma cô
vẫn tập nới O K
những chợ trắng chợ đen
vẫn chạy chọt khắp nơi
vẫn ôô kê mợo cả
bớt một rồi thêm hai
bao nhiêu một cô gái
bao nhiêu một cuộc đời
bao nhiêu một xáo chết
bao nhiêu một lít máu
bao nhiêu một mạng người
rượu vẫn mở ngàn chai
sàn nhảy kín chân người
mẹ ngồi im không khóc
con ngồi im không cười
chàng đã chết đi rồi
tuổi mới ngoài hai mươi

4-

Ôi chúng ta đã chết
"tuổi mới ngoài hai mươi
ôô con ơi ôa anh chết"
tuổi chưa đầy ba mươi
mỗi ngày trên quê hương
mỗi đêm trên quê hương ta
ngã xuống bao nhiêu người

trong rừng sâu núi thẳm
không ai đến chốn thấy
đêm thu tới moi thịt
ngày qua bay rĩa mỗi
nghe kể ở Tam Quan
qua bay hàng vạn con
đen nghịt một góc rừng
xao xác suốt đêm ngày
nửa tháng trời chưa xong
những mục giả trẻ nhỏ
nhặt súng rơi chiến trường
ôm súng đứng trước cửa
đội lính tới ra hàng
nộp súng xin tha mạng
theo về thành ăn xin
những người qui chính viên
nước mắt khóc ròng ròng
chết nhiều kinh khiếp quá
bom nổ bay sát núi
mấy tháng chưa hoàn hồn
mưa mưa lại sắp tới
chiến trận còn gia tăng
bao nhiêu con đường mòn
băng qua núi Trường Sơn
bao nhiêu người sẽ chết
tan nát dưới mưa bom
nước mưa như thác lũ
bao giờ mưa rửa sạch
bao nhiêu dòng máu đỏ
bao nhiêu là thân thể
rữa nát còn tro xương
ở trên quê hương ta

bao đạn chẳng thương người
cỏ cây không biết khóc
chim chóc cũng vô tình
núi rừng càng lặng lẽ
người ta cũng đứng đung
ôi người cũng đứng đung

5-

Thành phố vẫn đứng đung
đi qua tổng y viện
tôi xuống phía nghĩa trang
này đây trên con đường
mọi người vẫn đứng đung
những trực thăng xà xuống
những trực thăng bay lên
mỗi lần một thương binh
một người đang hấp hối
hay một người đã chết
người ta vẫn đứng đung
ở ngã năm chuồng chó
gái điếm vẫn vẫy tay
tay vẫy rồi buông thõng
miệng làm bầm chùi rửa
ôi nàng đầu óc hay
ôi nàng nào óc hay
một buổi ở Bình Định
khi trời mưa vừa tạnh
tôi đi tới quận lỵ
chợt tai nghe tiếng khóc
khóc nức nuột thấm thê
đứa con lớn nhảy nức
đi chẳng bao giờ về

con nhỏ vào nghĩa quân
tuồng gần gũi mẹ cha
gần gũi được mấy tháng
bữa nay thôi còn chi !
trận đánh còn đang dữ
xác vẫn nằm ngoài kia
ai dám đi mà nhặt
giữa ruộng mưa lầy lội
mang xác con tôi về
nàng nào đâu có hay
cũng trên con đường này
ngày xưa chàng qua lại
hàng ngày xuống Hóc Môn
nàng vẫn dơ tay vấy
nàng lấm bầm chửi rửa
bây giờ chàng đã chết
trên tít mịt cao nguyên
cao nguyên rừng đất đỏ
đất đỏ và rừng xanh
và trời đen mù mịt
mà nàng đâu có hay

6-

ba năm trời đã qua
từ ngày đi khước anh
từ ngày đi chôn anh
con anh bây giờ đã lớn
đã biết nói luôn mồm
em bây giờ có con
em ôm em nâng nịu
chăm sóc vợ con em
mà sao anh có con
vợ con không được nhìn

anh chết nơi biên biệt
ba ngày mới có tin
con sinh ra mồ côi
nó biết gì là bố
bà ôm cháu bà khóc
ba năm rồi chưa thôi
chiến tranh chưa chấm dứt
còn giết bao nhiêu người
bao nhiêu người sẽ đi
bao nhiêu mồ sẽ mọc
bao nhiêu trẻ mất cha
sẽ lang thang vương vất
thành lưu manh du đãng
thành ăn cắp ăn xin
bao nhiêu năm qua rồi
quê hương còn chưa yên
những đứa học trò em
mười lăm mười sáu tuổi
đã đi chết dần mòn
Tâm kẻ ngoài Qui Nhơn
một chú học sinh ngoan
bong bỏ trường nhẩy núi
hai tháng nghe tin đã chết
trong một trận đánh đồn
ở lớp ở saigon
mấy đứa cùng bỏ học
rủ vô biệt kích dũ
bạn bè biệt tin tức
cũng dần dần quên nhau
ở đâu bỗng phát diên
đào ngũ bỏ quay về
suốt ngày đi lang thang

lê la trên lê đường
ngor ngẩn nôi như mê
có đứa chết trận đầu tiên
chưa kịp lãnh đồng lương
mỗi ngày mỗi ngày qua
nghĩa địa thêm mấy hàng
người chết đi nhiều quá
không đủ người sốt thương
còn ai nhớ sốt thương
khi trời nắng chang chang
nắng như đốt như nung
trong nghĩa địa không cây
giữa trưa ngày thanh minh
nắng cháy cỏ khô lui
nắng hun chảy nhựa đường
những máy bay phản lực
vẫn lượn vút trên trời
trên trời xanh không mây

①

những người đang chết trên rừng núi Trường Sơn
những người đang chết trong dòng nước Cửu Long
những người đang chết trên tổ quốc Việt Nam
trên quê hương đau khổ của chúng ta
những người chết giữa đêm chết giữa ngày
miệng đều gọi tên quê hương yêu dấu
khi trái tim của tổ quốc tôi
trái tim tổ quốc còn chảy máu

②

hãy xuống đường
hãy xuống dưới đường phố
ở đó đồng bào tôi đang sống
ở đó anh em tôi đang thở
đang quấn quýt nhau trong hơi thở đầm ấm

x
x x

hãy xuống dưới đường phố
hãy nhìn tận mắt nỗi đau khổ
nỗi khổ đau nỗi dấy dục
trên xác thịt quê hương tôi
nỗi khổ đau của tổ quốc tôi
khi ôm xác những đứa con cùng ngã xuống
những đứa con cùng ngã xuống một lần
miệng cùng gọi tên Việt Nam khi nhắm mắt
những đứa con đã bỏ một đời người
cho lịch sử đui mù lẫn đi như trái đất
như trái đất đui mù chạy quanh quỹ đạo mặt trời

x x x

hãy xuống xuống dưới đường phố
hãy nhìn anh em ta đang cùng dấy dục
cùng kêu hãnh giết nhau
cùng vỡ ngực như Giao cùng vỡ óc như Tường
như khi Giao vừa vụt sông Bến Lức
đạn tiểu liên bắn tóe vào tim
như khi Tường chết trên đồi Kon Brai
trên đồi Kon Brai không nhà không cửa
người ta sống đó dưới những căn hầm
trên đồi trọc cao nguyên vàng đất đỏ
với giòng sông xanh bình thản trôi quanh

x x x

hãy xuống xuống dưới đường phố
hãy nhìn tận mắt nỗi đau khổ
nỗi khổ , đau nỗi dấy dục
trên xác thịt quê hương tôi
những em tôi lẫn lộn tắt thành than
dưới mái nhà quê hương ngọt lửa
những mẹ tôi đang ôm khốc thấy con
hơn hai ngàn năm chưa nguôi máu mắt
những chuyến tàu dài trên đường sắt quê hương
trên đường sắt quê hương ruột liền trung nam bắc
bỗng trứng mìn nổ tung lên quắn quại
hất xác những đứa con xuống đồng rừng đã bụi
những yêu đương hy vọng một đời người
bỗng hư vô tan vào trời đất

x
x x

Hãy cất tiếng khêu than bi thảm
má lịch sử vẫn chờ đợi nơi ta
hãy đứng im như hải đăng trong bão tố
như cây vượn chịu trận dưới mưa giông
khi gió điên cuồng quét rừng cao vật vờ
hãy xuống xuống dưới đường phố
hãy bước đi hãy bước nữa
biển cả trong tôi than oán không nguôi

biển cả trong tôi vật vờ một đời
mỗi bước chân đi từng con quẩn quại

③

Đêm những người sống không dám ngủ
những người chết cũng thức dậy
tai vẫn nghe tiếng than tiếng la
tiếng khóc tiếng thở
tiếng ai gọi tên tôi giữa khoảng đồng không
giữa rừng thâm u
tiếng ai gọi réo tên tôi
trước khi nhắm mắt
lìa bỏ đời người

x x x

đêm những người sống không dám ngủ
những người chết cũng thức dậy
dậy trở về đi gọi của từng nhà
gọi tên từng người
mọi người cùng thức giấc lắng tai nghe
tiếng thở than sâu nõi của quê hương
than vẫn mãi
giữa muôn trùng sóng khóc

x x x

đêm những người sống không dám ngủ
những người chết cũng thức dậy

④

em không biết đâu
những trưa nắng gay gắt
trên thành phố
trên rừng núi và ngoài ruộng đồng
em không biết đâu
anh đứng khóc mặt anh thê thảm
anh hèn yếu và anh cô đơn

x
x x

em không biết đâu
những trưa nắng lặng im giữa thành phố
giọng ca của nàng đã cất lên
đó là quê hương anh
giọng ca của nàng đã đổ vỡ
đã tàn phá hủy hoại tương lai tổ quốc ngày mai dân tộc anh
sao vẫn khóc

x
x x

sao vẫn khóc
thật vô ích thật chán chường
như làm thơ như yêu đương

như chiến tranh như những lời kêu gọi

hãy đứng dậy

hãy ngồi xuống

hãy tiến lên

hãy thụt lùi

thật vô ích thật chán chường

thật khốc lốc thật ngu muội

thật vô ích vô ích

thật chán chường chán chường

biết bao năm

đã bao năm đến nay

x
x x

em không biết đâu

mùa mưa đã chấm dứt không tiếc rẻ

và mùa nắng bắt đầu

anh đứng nhìn khuôn mặt anh

khuôn mặt anh soi trong gương

sao khốc lốc ?

x
x x

sao khốc lốc

em không biết đâu không biết đâu

mỗi ngày mỗi phút mỗi đêm

trên trái đất có lục địa có đại dương có rừng hoang và sa mạc
trên tổ quốc thân yêu (phải thế không ?)

có những người đang sống - những người đang chết

những cái chết bình yên và những cuộc tàn sát

em không biết đâu không biết đâu

anh khóc sự sống khóc sự chết

anh khóc cảnh đẹp để tuyệt vời

cuộc tự sát ngu xuẩn

kẻ giết người vô danh và kẻ chết vô danh

đang ca hát giữa trời

giữa cảnh hoàng hôn nơi sa mạc

x
x x

những lời nói chỉ những lời nói

không tạo nên cuộc đời

⑤

tại sao vẫn sống trong ngục tù

vẫn chết trong đau khổ

x x x

em đứng im chịu tội cả một đời

ở một đời người hỏi lên núi đá

x x x

tại sao chàng sống trong ngục tù
tại sao chàng chết trong đau khổ

x x x

em dẫn rặng chịu đựng dưới mưa giông
giữa núi đồi vùng cao nguyên ngút gió

x x x

em đứng đờ tóc rối tả tơi bay
tóc rũ rọi tóc muôn vàn thống khổ

x x x

tại sao còn sống trong ngục tù
còn chết trong đau khổ ?

⑥

tại sao gió vẫn tới
gió vẫn tới gió vẫn ám ảnh
trong trí nhớ của anh
gió rít với cây rừng với bão

x
x x

cước chiến tranh thâm trầm đã diễn ra
trước khi em xuất hiện
em bị đóng vai tuồng hai mươi hai năm

mỗi mặt bên những xác chết
bên những tiếng nổ những tiếng khóc

x
x x

em làm thân cây đứng chôn chân bên đường sắt
những đoàn tàu xuyên sơn mài miết qua
hất lên mặt em những bụi than những hồi còi thét dài
đêm đêm tàn lửa bay
ngày ngày rừng tro vơ đứng sừng
rừng chờ đợi

x
x x

súng nổ vẫn đi đường phương xa
sóng đập từng cơn lên trên bờ cát mặt
sóng cuộn vòng tròn sóng lại rút ra
trên tâm hồn em mỗi ngày mòn mỏi

x x x

tại sao gió vẫn tới
gió vẫn tới gió vẫn đắm ảnh
trí tưởng tượng của anh
gió lồng lộng xuyên sơn
gió qua đại dương rồi không trở lại

x
x x

em đã gặp chàng giữa những người sống
những người sống và những người chết
những người ở xa những người vắng mặt
quấn quít nhau trong một tấn tuồng im lặng
ngã xuống im lặng chết
kéo bước im lặng đi
im lặng nói những lời nhạt nhẽo

x
x x

chúng ta sẽ chia tay mỗi người một đường
mang theo riêng những kỷ niệm của chiến tranh
những âm ảnh của từng hồi tiếng súng
của thấy ma của lời thở than
đã trót yêu nhau giữa cuộc chiến kéo dài
khi mỗi lần thấy một người ngã xuống
quặn nghĩ mình đang phạm tội bất công
khi mỗi lần một tiếng mẹ khóc con
một tiếng vợ khóc chồng
lại nghĩ mình đã đồng lõa dón hèn
đồng lõa gây gao nhiều tang tóc

x
x x

em đứng với núi cao một mình hãy đứng
hãy mang lời gió để than van
hãy mượn lời biển xanh rêu gọi
trong cõi vô biên im lặng ấy
sẽ không ai nghe thấy tiếng em
ngoài ohàng

⑦

chúng ta đi mãi đi mãi trong đêm
chúng ta đi tìm tìm trên đại dương
trên đại dương đen sóng cao trùng điệp
sóng cao trùng điệp dài như Trường Sơn
chúng ta đi mãi đi mãi trong đêm
lửa nào thoi thóp trên đại dương đen
lửa nào thoi thóp trên trời mệnh mỏng
khi ngọn sao mai mọc trên đỉnh núi
như lửa dân rừng đốt trên núi tối
đốt trên núi tối xưa bao đo thú
như hải đăng cao trên bờ đứng trông
cho thuyền phiêu lưu nơi xa muôn trùng
chúng ta đi mãi đi mãi trong đêm
lửa chưa hàng dãy sao chưa mọc lên
trời xâu vô tận tối đen vô cùng
chúng ta đi tìm tìm trên đại dương

lửa nào thoi thóp sao nào long lanh
trên đại dương đen sóng cao trùng điệp
giữa trời gió là giữa trời gió rít
giữa trời gió lồng giữa trời gió quất
chúng ta đi mãi đi mãi trong đêm
trong đêm vô tân trong hồn tối tăm
trên đại dương đen sóng cao trùng điệp
sóng cao trùng điệp dài như Trường Sơn

⑧

hãy đốt lửa trong lòng ta
hỡi đại dương vũ bão

x

hãy đốt lửa trong lòng ta
hỡi biển cao vùng vẫy

x

hãy đốt lửa trong lòng ta
hỡi mặt trời cuồng nhiệt

x

hãy đốt lửa trong lòng ta
hỡi biển cao không bờ

⑨

tôi phải yêu tôi tự như phải yêu

phải gọi tên tu như phải gọi tên

Việt-Nam

tên quê hương xa lạ như cõi hoang đường thời ấu thơ

như tên mẹ cha của đứa trẻ mồ côi

như tên một vì sao

le lối mỏng manh trong đêm tối

x
x x

đêm canh bình những tiếng mưa trên mái tôn

và tiếng ùng ùng của đại bác

đêm kéo lê-thê với những tiếng âm âm rền trời

những giây sắt lạnh kéo vương không gian

đêm dài trắng với những đợt hỏa-châu

những con mắt đỏ lòm soi sáng

trong khoảng tối hời hững những hy vọng càng lo âu bắn lên

treo lơ lửng

x
x x

ở trên xứ sở quê hương tôi nơi tôi còn được sống

khi những anh em bạn bè đã ngã chết

những đồng bào tôi đã ngã chết

những người khác đang tiếp tục giết nhau

trên xứ sở quê hương

nơi máu thanh niên chảy cạn hằng ngày

nơi rừng rú và cửa nhà rẫy rưa
trong giếng bão của lửa khơi
nơi chiến tranh đêm ngày như đũa dôi
hút máu hút máu không nhả ra

(10)

đêm Việt Nam vẫn đêm Việt Nam
đêm không ngủ đêm làm sao ngủ
khi những người Việt Nam vẫn ngã
những người ngã mất tròng vẫn mở
nước mắt chảy vẫn cùng máu ứa
thấm trên đất ruộng quê hương trên rừng núi đỏ
khi thấy rữa nát mắt vẫn còn mở
mắt mở tròng mắt biết nơi sao
đêm Việt Nam vẫn đêm Việt Nam
nơi sao hết nơi sao cho hết
khi tôi đi qua những làng sơ sác
những đồng bào tôi mất nhìn ngơ ngác
những đêm không ngủ những ngày thiếu ăn
cùng đồng bào mà không giám nhận nhau
cùng tiếng nói mà không giám nói
những đồng bào tôi giữa hai ngọn núi
vẫn rình nhau từng phút từng giây
súng nổ bên kia người chết bên này
cách ngọn núi làm sao ngó thấy

làm sao thấy máu người đã chảy
máu Việt Nam đổ xuống đất Việt Nam
làm sao thấy mắt người đang khóc
làm sao thấy vợ người mẹ người lần lóc
réo tên con sao bỏ mẹ đi
réo tên chồng sao bỏ vợ đi
làm sao họ biết được tại sao
những người đã bỏ đi bao nhiêu năm
không bao giờ thấy mặt trở về
đã vùi xác trong rừng sâu
khi những cây cổ thụ bật tung rễ dưới mưa bom
đã vùi xác trong hầm địa đạo
khi xe tăng xích sắt nghiền qua
đêm Việt Nam vẫn đêm Việt Nam
những đêm ấy đếm sao cho xiết.

Hành khúc 1

chúng tôi chúng tôi
biết làm thế nào
đường dài mịt mù
ngày mai ngày mai

!

chúng tôi chúng tôi
biết làm thế nào
đường dài đọa đầy
ngày mai ngày mai

!

chúng tôi chúng tôi
biết làm thế nào
đường dài nghen ngào
ngày mai ngày mai

!

chúng tôi chúng tôi
biết làm thế nào
ngày mai ngày mai
biết làm thế nào
ngày mai ngày mai
biết làm thế nào
ngày mai ngày mai

!

chúng tôi chúng tôi.

trên trái đất này mà tháng năm là những chùm trái mặng
ngày đầy hoa cỏ đêm đầy sao trắng
mỗi người là
một mặt trời rực rỡ

x x x

trên trái đất này mà tháng năm là những miệng trẻ thơ
ngày bằng tiếng hát đêm bằng tiếng ru
mỗi người là
nỗi hạnh phúc riêng tư

x x x

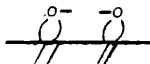
trên trái đất này mà tháng năm là những bước chân mau
ngày đỏ mờ hơi đêm ngủ chấp chôn
mỗi người là
nỗi lo âu đang dặng

x x x

trên trái đất này mà tháng năm là những giọt nước mắt
ngày không một mầm com đêm không 1 ngọn đèn
mỗi người là
tiếng náo nháo cơ cực

x x x

trên trái đất này mà tháng năm là những chiều im lặng
chúng ta đi giữa cánh đồng hoang giá buốt
không ai nhìn ai không ai nói với ai
mỗi người là
nỗi thẳm kín một mình.

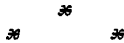

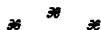
mặt trời vẫn mọc trên những dòng sông
vẫn thở trong cây cối
chúng ta hai chân đứng trên hành tinh vẫn lăn
biển đang tay vẫn vươn vai chạy tới

thành phố cơ thể bị giới nghiêm suốt 24 giờ
nhưng hàng triệu con người vẫn không ngừng thở
tờ nhật báo cơ thể bị đục trắng suốt 8 trang
nhưng những kỷ niệm lo âu nổi ước 10 nổi kinh hoàng nổi giận dữ
hàng triệu người ngậm trong miệng vẫn tưởng nhớ

cổ lẳng lẽ vẫn mọc trong đêm khuya
những hy vọng vẫn hồng như thìn trong bếp lửa
mỗi đêm chúng ta vẫn mang sao trên trời về thế gian
gió vẫn thổi trắng bay vào thành phố
đầu các ngã đường đều chặn ngang giây thép gai
những khát vọng chúng ta vẫn chạy đầy đại lộ
đầu những hẻm súng đen kè lên miệng từng người
những tiếng thét tiếng la to trong mắt nhìn vẫn bất nổ

nhân loại vẫn trồng cây trên trái đất
luộm trối chín từ không gian
những trẻ thơ mới ra đời những hòn đất mới ouốc
những bàn chân không đi bộ trên bao con đường

30 30 30

mỗi góc đường có thể đặt linh cảm súng gáo
linh không thể đứng gáo trong lòng từng người
nhà cửa chúng ta có thể bị lục xét ngày hay đêm
những khát vọng trong tim những dự định trong đầu
như đã kín bưng đứng tro vẫn không chuyển

30 30 30

mỗi đêm trên quê hương ta máu vẫn chảy
người sдох súng vẫn đi tìm giết người
sông Cửu Long phăng phăng chảy qua bắc Rạch Miễu
vẫn ouồn cuộn đổ phù sa ra biển đông

30 30 30

đầu những biên ouong giả tạo đã dựng lên
bằng súng đạn xe tăng tà thuyết ouồng tñ
bằng những hận thù hoai nghi xảo trá

30 30 30

nhưng không ai có thể ngăn trái tim ta vẫn đập
không ai có thể ngăn ta nhìn thấy nhau máu chảy ruột mềm
không ai có thể ngăn ta cùng yêu 1 nước Việt Nam
trên những ngọn núi mung mủ vết thương những dòng sông ứa nước mắt
dưới hòng súng giây thép gai không ai có thể ngăn những
bàn tay chúng ta vẫn tìm nhau.

~~~~~D~~~~~

phục sinh

gió biển nam đã về
gió biển đông đã tới
mưa mưa đang trở lại
những bước chân mây đen
chạy vụt về nơi chân trời

x x x

đây là mùa phục sinh
cỏ mọc mình trong đất
mầm chuyển động trong cây

x x x

đây là mùa phục sinh
chưa trở lại trần gian
ta trở lại làm người
vinh hiển thay được làm người
được đi bằng 2 chân
chân trần đi trên trời đất

x x x

hãy đi bằng chân trần
trên mặt đất ẩm ướt
hãy thở buổi sớm mai
không khi đầy hơi sưng

x x x

hãy mở cửa ban đêm
chờ sao trời ban xuống
chờ anh đến cùng em
mẹ khóc để đèn bù
những ngày con vắng mặt
nàng cất tiếng gọi ca
đèn bù cho anh đã chết

x x x

ôi chén đắng ta đã nuốt
suốt hai mươi năm trời
mùa phục sinh
xác chết vẫn nằm im
những người sống đứng đây

x x x

những người sống đứng đây
còn đủ cả chân tay
anh sáng tạo ra tình ái
em sáng tạo ra loài người
con thơ sáng tạo ra sữa mẹ

x x x

đi trận mưa lớn của đời ta
trên da thịt ta
những mầm hy vọng như

x
x   x

ta sinh ra làm người
ta yêu người, biết mấy
nếu được sống tự do
trên đại dương của ta
đứng dậy như mây
mà phục sinh cho mặt đất.

0000000
7)

chỉ vì những người đó đã chết
chết nhắm mắt mở mắt hay thủng mắt

x x x

chỉ vì những người đó đã chết
nên nuốt lệ làm lời ta vẫn viết

x x x

viết cho những giọt nước mắt rơi
những giọt mưa trên ruộng bùn máu bết

x x x

những giông bão thổi tung những núi non
những vết thương rách thịt bặt rễ những thân cây
những gió lồng những lời rên xiết

x x x

vâng quả thật chỉ vì những người chết
những cô hồn vất vưởng bơ vơ
vẫn quanh quẩn đâu đây trong đêm tối không rời
không nở rời đi đâu. thai qua cõi khác

x x x

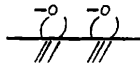
ước mong thay mọi oán chết đều tốt lành
mọi người ngã xuống đều nôn nao hy vọng

x x x

ước mong thay mỗi người sống đều bình tâm
mỗi bước chân bước tới mỗi dòng thơ
mỗi luống cày mỗi tiếng khóc của cô nhi
mỗi chiều nước dâng mỗi mặt trời lặn
mỗi ngày từ ngực của em mỗi giọt nước mắt chàng
chồng chất lên nhau ngày mỗi cao
để hoàn thành chung nhau 1 tác phẩm

x^x

tác phẩm duy nhất xứng đáng công trình chúng ta
niềm an lạc trong lòng chúng ta tràn lan trên trời đất.

bài thơ ngắn

~~~~~ / / ~~~~~

ô! mùa xuân đã về
con chuồn chuồn tới đây
trên đây thấp gai

-00000-

kịch ngắn

theo ý tôi chỉ có 1 cách để xây dựng hòa bình...

1 người nói

x x x

theo ý tôi ta chỉ có hòa bình bằng một cách...

người khác nói

x x x

không ! ta chỉ có thể đạt tới hòa bình nếu...

người nữa nói

x x x

sau đó 1 người gãy răng 1 người sút môi

ôm miệng suốt soa không nói được

x x x

người còn lại hô to

đả đảo bọn hiếu chiến !

đêm 30 tết
(1965)

con mèo ngồi trên bàn
mắt mở lim dim rồi lại ngủ
chong đèn suốt một đêm
người vật cùng thảo thảo
hoa lặng lẽ ngơ người
hoa tan rớt nước mắt

x x x

nước loạn bao giờ yên
cho bớt con cơ cực
bạn bè trông mặt nhau
khỏi lo có tháng chết

x x x

chữ còn như bây giờ
bữa nay lo bữa mai
mẹ già đầu bạc mãi
mà nhìn con nhìn cháu
nào đã thấy tương lai.

~~~~~  
~~~~~


khi đứa trẻ chun ra đời

cha nó đã chết

khi đứa trẻ lên ba

mẹ nó cũng chết

cả 2 đều vì chiến tranh

~~~~~

khi đứa trẻ lên mười

nó mất một cánh tay

khi nó mười lăm

mất thêm một cánh tay

cũng vì chiến tranh

~~~~~

khi đứa trẻ lớn lên thành chàng thanh niên 20 tuổi

nó không phải đi lính vì không thể cầm súng bắn

nó đi bằng hai chân còn lại đến tận cùng các chân trời

tìm 1 quê hương bình yên

vẫn tiếng đạn bom

nhưng không thấy.

viết cho một người chết trên đây

Trường Sơn

①

hoa vẫn nở đầy trời
những đêm cao bất ngát

x x x

hoa vẫn nở đầy trời
những đêm cao bất ngát
khi em chưa ra đời
khi em đã sống trên đời
em sống trên trái đất
cỏ cây khổ đau hoan lạc
dày vò em không thôi

x x x

②

chỗ chết trên Trường Sơn
nơi đở núi non lạnh lẽo
chỗ chết trong rừng sâu
cây cao che ánh sáng suốt đời
chỗ chết khi buổi mai
ngày mới nở không ai thương tiếc
chỗ chết khi chiều hôm
chỗ chết trong đêm tối tăm
chỗ ngã xuống vội vàng
không ai kịp vòng tay đỡ em

③

hãy ca một bài điệu tang
trước vòng hoa trang trọng

hãy ca tiếng dịu dàng
hãy đi những bước dịu dàng
qua dưới những hàng cây xanh
những người bên đường ngả mũ
đưa em về cõi mây xanh

x x x

hãy tưởng tượng cho em
tang lễ trang nghiêm đó
hãy tưởng tượng đầu em oằn vụn nguyên
cắm trên cổ em oằn vụn nguyên
chân tay oằn vụn nguyên
trong chiếc hòm phủ trắng
không phải ruột gan tung toé lên cây
không phải chân tay văng vãi trong rừng
không phải sợ vớ ốc nhầy
không phải mất lời con người
không phải máu me thịt nát khộng ra hình người
không phải là đồng thịt xương máu vô danh
trong hàng ngàn đồng thịt xương máu vô danh
rải rác trên Trường Sơn mờ mịt
trong những đêm dài vô danh

x x x

hãy tưởng tượng cho em
một nắm mồ nhỏ nhoi
làm chỗ cắm hương

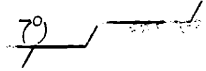
x x x

hãy tưởng tượng cho em
cha mẹ vợ con quần vờng khăn trắng
sụt sùi đi theo sau xe tang

x x x

ôi hãy tưởng tượng nốt cho em
một ngày yên lành trở lại
trên quê hương.

anh muốn viết những bài thơ trong đó có em
có mặt trời đỏ hiện sớm mai
gió thổi qua run rẩy những biển sóng xanh
run rẩy bất tận trên hàng cây

-oOo-

anh viết những bài thơ vĩ sự có mặt em
như mặt trời có mặt trong không khí
tạo nên một không gian ấm
đầy hơi thở và ánh sáng

-oOo-

vĩ sự có mặt em
nén những tiếng nói mồn mõi và tàn tạ
bỗng trở nên kịch động
mới tinh khôi
nên hành tinh xanh rợp bóng cây
thành nơi hẹn về của tương nhớ
vĩ sự có mặt em
nên đêm tối ở trên trần gian
thành diễm điển tả những hy vọng
lấp lánh những ước ao

-oOo-

anh muốn biết những bài thơ trong đó
em đi chợ buổi mai
em đi qua những dãy hàng lầy lội
những tiếng ồn ào vang động sự sống
chảy ngập đầy huyết quản nhân loại

-0000-

anh muốn viết những bài thơ trong đó
em im lặng trắng trợn
như khúc chốt của một bài thánh ca
của một bài điệu tang
đưa hạnh phúc tảo diệt ngoài không gian

-00000-

anh muốn viết những bài thơ trong đó có em
bơ vơ như tượng đá trên non cao
em tủi nhục như quê hương
trơ trọi như thân thể
đau đớn như đạn bom
hãy thấp sáng chàng bằng những khát vọng em
những giận dữ say mê như lửa đỏ

-00000-

anh muốn biết về em những buổi trưa nắng cháy
trong chuyến xe công cộng lắc lư
những cơ cực kết tinh thành bụi khói

-00000-

về em trong những đêm khắc khoải
tiếng nổ ừng ừng của đại bác liên hồi
thay mưa nhỏ giọt để cầm canh
những máy sắt khổng lồ sẽ nát trời sanh
em là chim nhỡ bẻ nẹp trong cây
chim chiêm chiếp kêu nào ai nghe thấy

-oOo-

anh muốn biết về em khi anh đi qua
những chiều dài thê thảm quê hương
nơi mỗi ngọn núi xắm mỗi lũy tre xiêu
đều rung rung những sợi tóc em
xòa ngất ngư trong gió núi

-oOo-

anh sẽ hẹn gặp em trong cơn mưa bão
như giông tố vẩn phủ ngợp chúng ta
trên hai mươi năm
hãy mang theo trong hành lý của em
những ~~xác~~ chết đã gặp
những người sống đã quên
những tội lỗi như sâu bọ trong hồn
những vinh hiển chan hòa nước mắt

-oOo-

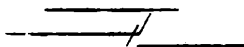
như thể trẻ thơ sẽ ra đời
trong một mùa mưa mới
cùng cây cỏ hồi sinh
hãy đi qua hết những chặng đường đớn đau
trên thân thể em và quê hương
nơi sự sống và sự chết bí ẩn
đứng oằn vãn tiếp diễn
hãy sống mãi trên trần gian
như sống không nguồn luân lưu bất tận

-oOo-

đêm sẽ xuống đêm xóa nhòa chúng ta
xóa nhòa những nét mặt linh động
những chớp mắt và mỉm cười

-oOo-

đêm sẽ xuống đêm xóa nhòa
những thi thầm vắng lặng.

ICH - ở
L/

- ① Anh sẽ đứng đó tượng trưng sự thất bại hoàn toàn của đời em
em khóc nức nở trên vai người xa lạ
đứng đó để diễn tả bi thảm
như cột đá dựng truy điệu biển vô biên
ở đó em như sóng ồn reo không bao giờ tới
anh sẽ đứng khóc để diễn tả sự dịu dàng
mặt trời ru chúng ta trong nhiệt độ của đất
vĩnh cửu sống đã là cứu rỗi đời đời

x x x

anh đau đớn vì chúng ta cùng đóng chung một lịch sử
tiểu sử huy hoàng những cuộc chiến đấu đơn độc
ấp mặt dưới lòng sông anh muốn nhớ muốn đón đau

x x x

- ② không phải cuộc xâu xé như bản mà chúng ta phản nộ chối từ
vì có sẽ mọc rộ rõ như mùa xuân
muôn ngàn sự sống sẽ bùng lên từ dòng sông sinh lầy thối tha
trong đó ưo triệu vi khuẩn vẫn lặng lẽ duy trì giữa ưo trụ sự liên tu
của đời sống cùng vật chất
tôi đứng dưới tàn cây che của lịch sử lòng khâm sùng
chúng ta vẫn chờ đợi chờ đợi một phép lạ và khi phép lạ xảy ra mắt
chúng ta không đủ tinh tường để thấy
phải đợi khi phép lạ hiển hiện như mặt trời mùa hạ
nhưng khi đó chúng ta không còn đủ thì giờ đứng lại chứng kiến nữa
vì vậy thi sẽ tiến tri về mai cuộc phiêu lưu

③

anh không thể sống không thể chết
bởi trên trái đất có người ở và cỏ mọc có nước và không khí
một yếu tố mới của lịch sử vừa xuất hiện
và nở rộng khắp không gian
vì nàng đã ra đi
mà tất cả hừng hờ không ai thấy kể cả chiếc đồng hồ
vẫn giữ sự đều đặn không có thực

x x
x x

nhưng anh chẳng muốn gì hơn muốn thở than khóc lóc
bởi nàng đã bỏ đi từ giờ phút đó nàng thuộc về một
thế giới khác mà anh không thể nào vượt qua bức tường
mệnh mông phi lý ngăn đôi thế giới ngăn đôi sự sống
ngăn đôi lịch sử
bởi từ bây giờ sự giết người không còn là một tội
phạm nữa mà là một bổn phận để làm gì

- ~~77~~ -

-oOo-

①

chúng ta đã khóc đã thổ than đã rầu rĩ
mấy mươi năm hay đã mấy trăm năm
chúng ta đã khóc thẳm trong lò than âm ỉ
trong bếp than hồng ngàn muôn thế kỷ
mấy trăm năm hay đã mấy ngàn năm

x
x x

lửa đã truyền lửa ngàn năm dân tộc
lửa nghèo nàn lửa đói đau nhẩn nhục
dưới mái tranh nấu cơm gạo hẩm
lửa tối đen oằn rên rĩ không nguôi
lửa ma trôi vất vưởng những đêm dài
lửa run run trong bàn tay dâng lên bàn thờ tiên tổ
lửa thắm thiết lửa thê lương lập lòe năm hương cấm mộ

x x x

nhưng bao lần
đã bùng con thịnh nộ
hơi những kẻ bất nhân !
hãy coi chừng !
con thịnh nộ của Thủ khoa Huân

con thịnh nộ của Nguyễn thái Học
con thịnh nộ của mặt trời của trái đất
hỡi những thực dân những phát xít
(những anh em mà tôi thương xót)
tại sao chúng ta đã giết nhau ?
tại sao ?
bao nhiêu năm trời không biết chán ?
tại sao ?
bao nhiêu oan hồn bao nhiêu uổng mạng
người Việt người Pháp người Nhật người Tàu
đã đổ máu trên ruộng lầy trên luống đất
trên giồng sông trên bãi cát
đã gục ngã trong rừng sâu trong thành phố
dưới chân cột đèn
đã tan thây dưới xích sắt xe tăng hay trước
lõ châu mai họng súng
hay giữa hàng rào dây thép gai
bao kẻ giết người vô danh bao kẻ chết vô danh
hàng triệu hàng ngàn
đã đốt lên
trong mắt chúng ta
mãi mãi
lửa chớp chòn xao xuyến

cỏ vũ trụ rung rung chớp tay cầu nguyên
cỏ không gian cây cỏ rạp mình
ngồi đó bình yên tan vào cõi không hình
cõi tịch diệt bao la và cao cả
tôi bỗng thấy Saigon hoang vu như sa mạc
bỗng chót vọt như đỉnh Hi mã Lạp Sơn
khi tất cả không gian đắm chìm trong khói lửa
lửa cuộn phồng phảng con sông cuồng vạm vỡ
lửa bốc ngất ngây lên tận đỉnh trời
ôi Saigon yêu dấu của tôi ơi
em đã sống được bao ngày như thế
lửa ! lửa ! lửa !
lửa hiên ngang hùng vĩ
vụt bùng lên đốt cháy hết chúng ta
đốt chúng ta ba mươi triệu đồng bào
ba mươi triệu cùng chung ngọn lửa
và cả Lý Trần Lê cùng hiện về một chỗ
ôi tôi hiểu rồi ! tôi đã sống trải ngàn năm
tôi đã sống một lịch sử ngàn năm
một ngàn năm cùng chung nhau ngọn lửa
cùng một lúc tại đây giữa Saigon chính giữa
trong mắt tôi trong mắt anh, mắt các cụ các bà
(2)
sáng hôm nay
tôi ngẩng mặt nhìn trời

giữa Saigon giữa thủ đô vĩ đại của chúng ta
Saigon của Nguyễn tri Phương và Phan thanh Giản
của Nguyễn an Ninh và Huỳnh phước Sổ
giữa Saigon đập dồn nhịp sống
của hai triệu con người nổi cao như biển sóng
tôi đứng đây và ngàng mặt nhìn trời
tôi đứng đây và chẳng thốt được lời
tôi bật khóc trước cảnh huy hoàng vĩ đại
oanh con người thết la vật vã
vòng chung quanh ngọn lửa bập bùng
giữa ngã tư Lê văn Duyệt Phan đình Phùng
lửa hóa thân thiêu đốt lửa bùng bùng
lửa đốt Người, lửa đốt tôi, lửa đốt cả Saigon bắt khuất
Saigon vẫn sống Saigon không chết
hai triệu con người cũng vụt đứng lên
người vẫn ngồi như mặt biển bình yên
mặt biển mênh mông vô bờ phẳng lặng
đang rừng rừng béo chặt đường hai mươi
đường Hai Mươi của thế kỷ Hai Mươi
thế kỷ huy hoàng tự do dân chủ
lửa ! lửa ! lửa !
lửa đã đây bùng lên như bão tố
đang quét đi bằng nhất chổi vĩ đại
tất cả tối tăm tất cả gông xiềng

và chúng ta đã chợt nhận thấy mình
đã nhìn thấy nhau đã nhìn thấy bạn
và giòng sông quồn cuộn Cửu Long
đang réo gọi câu trả lời của biển cả
và Trường Sơn đang rướn mình chiếm ngưỡng
Đại Hùng Lục - Đại Hùng Tâm
và trắng sao hết thấy cũng nghiêng mình
nhìn trái đất lao vào trong vũ trụ

tôi cũng khóc, khóc trong cơn bão tố
thấy muôn vàn vũ trụ ở trong tôi
thấy anh em hết thấy đã đây rồi
đã gặp nhau giữa cơn lửa bùng mãnh liệt
hỡi anh em Tích-Lân Miến-Điện Nhật-Bản Trung-Hoa
hỡi anh em Cựu Kim Sơn Bá-Linh Tân Delhi Vọng Các
chúng ta cùng thở nơi đây hơi thở của mặt trời
cùng uống nước tự vòm cao đổ xuống
chúng ta cùng dẫm chân trên một trái đất
trái đất hình tròn mà chúng ta thường lãng quên
chúng ta cùng yêu tự Do và ANH SÁNG
như trăm ngàn con sóng đều dồn ra biển
mà biển ở năm đại dương thì vẫn là một
như muôn triệu vì sao khiêu vũ nhịp nhàng trong không gian
theo điệu nhạc tuyệt vời mà chúng ta đang lắng nghe

chúng ta cùng đi thẳng bằng hai chân ..
cùng cất lời bằng miệng
và khi sinh ra đã sẵn sàng yêu nhau
chúng ta cùng thù ghét tối tăm và gian trá
đều gọi đó là vô minh hay sa tăng
chúng ta cùng lặng im trước bạo lực
để thấy rõ con người đứng trên bạo lực
chúng ta đeo vòng hào quang chiến thắng
của Chân Như Cao cả vô lường
hỡi anh em đây là Trái Tim
Trái Tim Lửa kết tinh để lại
xin gửi tới tất cả anh em đồng bào thế giới
chúng ta cùng mang một trái tim chung
chúng ta cùng mang huyết quản nóng bỏng
của ngọn lửa đang hỏa thiêu thân xác
của biển lửa sóng sóng dài bất ngát
lửa đang ca thống thiết giữa không gian

(4)

Lửa ! lửa ! lửa !
là Chân Như sáng láng hào quang
là Lớn Mạnh vô cùng oức
lửa nguyên thủy lửa thiêu trời đất rực
lửa hút ta vào suốt đời vô cùng

và chúng ta đều rung động đến toàn thân
và mỗi chúng ta cùng ngất ngư bốc hơi
và mỗi chúng ta cùng chấp chôn rướn mãi
là lửa đang rướn mãi giữa hư không
vào mặt trời hiển hiện đẹp vô cùng
sao đỏ rực đang cùng lao về một cõi
lửa bốc cháy kết tinh thành Đại Khố
đầy văng xa thế giới tân vô bờ
tôi há miệng ra muốn cất một lời ca
bỗng chết giấc giữa không gian huyền diệu
khi Tuyệt Đối đã trở thành Biểu-Tượng
khi Siêu Hình đã thất sự hữu hình
tôi nhìn lên - hiện ức triệu thần linh
trong hạt bụi đang rơi từ từ trước mắt

(5)

hỡi anh em hỡi đồng bào trời đất
hãy lắng tai nghe
hỡi những lực lượng anh em dân chủ
hỡi anh em
chúng ta đã từng đem máu xương đắp xây của nhà cho nhân loại
một nhân loại mà Găng-đi bảo phải vững lòng tin
chúng ta đã từng đem thịt da bọc dùm thế giới
thế giới của cỏ hoa ánh sáng và chim muông

thế giới mà chúng ta cư ngụ hàng chục ngàn năm
như kẻ lãng du chợt trở lại ngôi nhà mình
chúng ta nhìn trời đất bồi hồi bờ ngõ
với dấu vết của bao nhiêu công trình
bao nhiêu công trình gian lao khổ cực
để được biết thế nào là Tự Do thế nào là Hạnh Phúc
thế nào là giá trị của Tình Yêu và Hy Vọng
hỡi những lực lượng anh em dân chủ
chúng ta hãy trở lại bắt đầu từ với tay không
lực lượng chúng ta như biển như rừng
lực lượng chúng ta ào ào ạt ạt
từ Á từ Âu từ Phi sang Mỹ
từ Đại Tây Dương sang Thái Bình Dương
chúng ta là con cháu những Gãng Đi Tôn đặt Tiên
chúng ta đã từng phá tan ngục Bất Ti
đã từng phục hồi nhân quyền cho các anh em da đen nô lệ
chúng ta đã tự đóng dinh tự thiêu đốt để kêu gọi tình yêu
đã tự dẫn thân vào lao tù để đời Tự Do Dân Chủ
giờ chỉ chúng ta đã vùng bắt khuất
một người ngã xuống muôn người đứng lên
hãy chống lại bọn đế hèn u mê gieo rắc quyết
bọn bất nhân làm dơ bẩn loài người
ô! loài người ! anh em cao quý của tôi

chúng ta đẹp mệnh mông như biển lớn
sống sống sống vùng vùng lên bất ngớt
đòi vinh quang cho Danh Dự Công Bình
cho mọi người được ngược mặt nhìn lên
không hổ thẹn cùng mặt trời rạng rỡ
hỡi những lực lượng anh em dân chủ
tôi Việt Nam xin do tay chào đón anh em
tôi Việt Nam đau nhức mấy ngàn năm
nuốt nước mắt để cho lòng đứng vững
để trấn hiên ngang bằng bằng lửa dưng
để mang muôn người chung một trái tim
cây Tự Do trở trái đỡ bên thềm
ta hãy tiến tới do tay và hãy hái
để hiến dâng cho hòa bình anh em nhân loại

7-1963

_____ / _____

bởi vì máu đã chảy
máu chảy phunng phũ và vô ích

bởi vì đã có những người chết
nên còn lại chúng ta phải sống

bởi vì đã có những người chết
uất ức oan khiên

bởi vì đã có những người chết
chết vô ích băng quơ

nên chúng ta cũng phải sống
phải thở hàng ngày mở mắt hàng ngày
trên gạch ngói vỡ vụn
trên tro than ngổn ngang
trên thịt xương vỡ nát và chảy xém

nên chúng ta nhất định phải sống
phải đốt lửa đầy mình bước tới

bởi vì sự sống nhất định phải đến
như mặt trời phải mọc buổi sáng

¶

bởi vì đêm tối tăm đêm hãi hùng
đêm quá dài đến giờ phải dứt

¶

bởi vì cỏ cây nhất định phải mọc
cỏ cây xanh ngời ca đời sống
sẽ vươn lên bất tận trên trời

¶

chúng ta phải tiến tới như biển
sóng hùng vĩ đập vỡ trở lực
chúng ta phải bền bỉ như cỏ mọc
cỏ bất tử sẽ phủ ngập trái đất

¶

bởi vì nỗi điêu linh đã quá dài
nước mắt chảy đã cạn khô như ruộng nứt

¶

bởi vì thịt xương phung phí đã quá nhiều
cháy vỡ nát rải rác khắp rừng núi

¶

chúng ta phải tiến tới như lửa
lửa nung nấu không bao giờ nguội
chúng ta phải bền bỉ như mặt trời
mặt trời bao giờ cũng hừng hực lại

§

bởi vì đã nhắm mắt làm bóng tối
bởi vì đã giả ngây thơ làm gian dối

§

bởi vì chúng ta đã im lặng đồng lõa
với những tên buôn bán đồng loại

§

phải quật dậy như gió lốc
phải hồi sinh như giông bão
phải bền bỉ và nỗ lực
chúng ta nhất định phải làm người.

MAI VIỆT NAM HỒI MAI VIỆT NAM (TTT)

10.1965

Cáo Bản

II- E M U I E T III A M

Thơ ĐỖ QUỖ TOÀN

Nhóm Sinh Viên Văn Hóa

Quay Roneo làm tài liệu cho các

Sinh Viên trong nhóm :

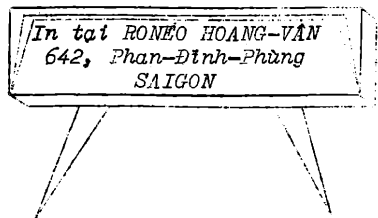
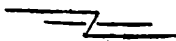
N.S.V.V.H cảm ơn thi sĩ Đỗ Quỳ Toàn

đã sẵn lòng cho phép dùng các bài

thơ và họa sĩ Nguyễn Trung cho dùng

cáo bản uế và bản gỗ làm bìa và

phụ bản.

In tại RONEO HOANG-VÂN
642, Phan-Đình-Phùng
SAIGON

Nhóm Sinh-Viên Văn-Hóa mong mỗi tác giả và bạn đọc
tha thứ cho những lỗi lầm trong quyển thơ này, và mong quý
bạn sửa hộ những lỗi sai sau :

TRANG	DÒNG	NHỮNG CHỖ IN SAI	SỬA LẠI
7	9	đời	đời đời
7	13	hai	tai
16	28	kèn	còi
17	1	hộp	hộp
18	cuối	ở	ôi
24	9	đã bỏ	đã phí bỏ
26	2	Quần	quần
27	15	hủy hoại tương lai	hủy hoại (xuống hàng)
tương lai... (thêm một dòng)
32 và	31	(in đúng, nhưng xếp trang	32 trước trang 31)
34	3	la	la
35	8	đêm canh	đêm cặm canh
35	cuối	hàng	hàng
36	15	sơ sắc	xơ xác
40	7	trắng	trắng
40		8 câu cuối gồm 2 đoạn mỗi đoạn 4 câu	
40	16	lên	bên
41	8	những	nhưng những
41	12	chạy	chạy
41		7 câu đầu chia ra 2 đoạn, đoạn 3 và đoạn 4 câu	
44	12	những	nhưng
47	cuối	niềm... chúng ta	là niềm... (bỏ chữ chúng),... t
54	12	bơ vơ	em bơ vơ
54		2 câu cuối đoạn 3 tách riêng làm một đoạn	
56	1	như thế trẻ	như trẻ
56		3 câu đầu tách khỏi những câu sau nó làm 1 đoạn riêng	
		2 câu cuối đoạn đầu tách làm 1 đoạn : hãy sống ...	
57	cuối	thi sẽ...mãi	thi sĩ ... mãi
58	1	thể sống không	thể sống sống không
58 6 và 7		2 dòng này liền nhau	
61 và	62	đoạn số (2) ở đầu trang 61, còn từ dòng 1 tới dòng 22	
		trang 61 nằm tiếp dòng 17 trên dòng 18 trang 62	
64	1,2	bằng	bằng.

Xin đa-tạ Quý Bạn.

nsvvh

